

V pátém dílu našeho seriálu se věnujeme dostavbě a přestavbě venkovských obcí. Po uvedení příkladných staveb a vzorných úpravách venkovského prostředí se podíváme na nepěkná a varující díla, realizovaná v současném období.

Před třiceti lety došlo k návratu občanských a vlastnických práv, tvůrčí svobody, vzdělávání, cestování, podnikání, také však individualismu, zásahům neviditelné ruky trhu a rozvoji byznysu. Výstavba mnohdy nerespektuje pravidla kultivované přestavby, což přináší realizace necitlivě ovlivňující prostředí i panorama vesnic.

DÍL 5 – Nešvary v rodinných domech po roce 1990

Svobodné poměry přinesly zlepšení standardu bydlení a zvyšování kvality života. To je chválné, avšak stavební úpravy by neměly porušovat soulad, místní ráz a půvab vesnic. Názor „já si za svoje peníze mohu postavit co chci, vždyť je demokracie“ je egoistický, nestoudný, nedůstojný. Požadovat po stavbách harmonii v prostředí, udržování „genia loci“ vesnice není staromilstvím, ale kultivovaností. Nesourodost, individualismus a nešvary staveb narušují také pospolitost venkovského společenství, o které jde především.

Původní selská usedlost měla bohatého hospodáře – svědčí o tom nákladná břidlicová krytina nad bývalým průjezdem. Zlikvidovala ji dvoudílná novostavba, která svými tvary a ustoupením od uliční čáry narušila charakter vesnice. Modernost jí má dodat střechovité podkrovní přístavek třístranného vstupu, a lodžie se zábradlím z krytiny. Ta se hodí snad jen k řečnickým projevům.

Patrová přestavba domu znamená ztrátu původnosti řadové zástavby obce. Je holým, tuctovým stavebním dílem bez invence, i bez ohledu na okolí. Jejím vzorem jsou běžné, utilitární domy z předměstských sídlišť. Vesnickost a půvab jí mají dodat četné malé tabulky v širokých plastových oknech a trojdílná šambrána. Vкус majitele dokládá barevnost průčelí.

Pokus o architektonické dílo, které by mělo okouzlit vesnici, se zjevně nezdařil. Upoutat má centrální předsunutý zvýšený prostor v patře, který je celoplošně prosklený patnácti okny. Po obou jeho stranách jsou mělké lodžie, nemající účelné využití. Do celoproskleného vstupu vede široké schodiště v předzahrádce, jaké patří k procovskému sídlu.

Z usedlosti zbyla jen stodola v pozadí. Sedlová střecha přestavby přechází čtyřmi stříškami z čelního do bočního traktu. Ustoupené kuriózní nároží s velkoplošným oknem bylo vyzdobeno dvěma antickými sloupky, podpírajícími subtilní římsu stříšek. Utilitární garáž získala význam zvýšeným prostorem. Na štěrkovou předzahrádku se sporou zelení bohem pohlíží smutný křížek.

Novostavba zemědělce eklekticky seskládaná z různých prostorů, proporcí, materiálů, povrchů, pultových střech, rozměrů oken, vyčnívajícího balkónu a přístavby terasy přináší do poklidného vesnického prostředí neklid, cizorodost, výjimečnost. Čím chtěl tento dychtivý pokus o modernost uchvátit? Jakou kvalitu bydlení asi přinesl?

Představu „můj dům – můj hrad“ realizoval stavebník téměř doslova. Zřejmým cílem a vrcholem záměru je zdaleka viditelná kruhová věž se společenskou místností. Ta umožňuje nejen rozhled do okolí, ale i setkání, připomínající zasedání bájných „rytířů kulatého stolu“. Pro svůj sen našel majitel úslušného projektanta i ochotného stavebního úředníčka.

Třípodlažní rozestavěný dům uprostřed vesnice se obrací svými oplechovanými zády s půlkruhovou střechou ke kolemjdoucím sousedům. Demonstruje tak majitelův vztah jak k prostředí, tak i k vesničanům. Nelze zde uvažovat jen o necitlivosti, ale spíše o egoismu, individualismu, aroganci. Také o vině projektanta i stavebního úřadu.

Úzký čtyřpodlažní dům má architektonické řešení, převzaté ze soudobých městských děl. Nárožní prosklení, kulatá okna a sytá barevnost jsou úmyslně vyzývavé. Avšak boční průčelí s běžnými okny, s balkonem podepřeným třemi sloupy, s trubkovým zábradlím svou chtěnou soudobost ztratilo. Dílo je nesourodé, okázale převyšující okolní zástavbu.

Nové pojetí architektury venkova prokazují tři kosočtverečné domy na konci vesnice. Jejich obrazec dotváří okna v ploché střeše. Zásadní odlišnost proti tradici je záměrná, cílená. Projevuje se ve tvarech budov, oken, vstupu, místností, v celkovém pojetí. Výstavnost až vyzývavost řešení neumožňuje intimitu bydlení; experiment si vyžaduje zaujetí obyvatel domu. Také i toleranci a smíření spoluobčanů.

Rezidenční domy těch, kteří si je nepostavili v Andaluzii, na Floridě či na Maledivách, stojí nad vesnicí, aby měly rozhled po okolní krajině. Většinou jsou obezděné, zvenčí neprůhledné. Zde však máme příležitost zhlédnout tuto romanticko - diletskou představu o svém zámečku a ověřit si oprávněnost názvu „podnikatelské baroko.“